

دانیال نیری دانشجوی کارشناسی
محیط زیست دانشگاه تهران

سخن سردبیر

گوشتخواران در طول تاریخ همواره با انسان در ارتباط و نکاپو و در کانون توجه بوده اند. امروزه نیز به دلیل جذابیت، برجسته بودن، در خطر انقراض بودن و اثر اکولوژیکی بالا در اکوسیستم در صدر جدول توجهات هستند. لوگوی سازمان جهانی بودجه حیات وحش WWF یک پاندا است، همچنین لوگوی موسسه Rufford که به تامین بودجه پروژه های حفاظتی در کشورهای در حال توسعه مشغول است نیز یک ببر است و بسیاری از لوگوها و تبلیغات دیگر نیز از جذابیت گونه های راسته گوشتخواران برای جلب توجه بهره می گیرند.

در میان گوشتخواران، ۱۵ میلیون سال از تکامل و حضور گربه سانان در کره زمین می گذرد و یوزپلنگ به شکل امروزی اش تنها ۲۰۰ هزار سال است که بر روی کره زمین سکنی گزیده است و هنوز برای آن که به طور طبیعی بخواهد منقرض شود زمان بسیار زیادی وجود دارد (گونه ها به طور طبیعی پس از ۵ الی ۱۰ میلیون سال منقرض می شوند). در حالی که انسان به شدت به روند انقراض گونه ها شتاب داده و بسیاری از گونه ها که از نقطه نظر تکاملی مدت زیادی از پیدایش آن ها در زمین نمی گذرد را به سمت لبه پرتگاه انقراض هل می دهد.

یوزپلنگ آسیایی که روزگاری در ۱۶ کشور از جنوب غرب تا مرکز آسیا و تا افغانستان پراکنش داشته است، امروزه از محدوده جغرافیایی ۱۵ کشور محو شده و تنها در کشور ایران باقی مانده است و وظیفه سنگینی را بر دوش ما گذاشته است. چرا که چشم امید دنیا برای حفظ این زیرگونه به کشور ایران است. این در حالی است که شرایط تحریم و کمبود بودجه پروژه های حفاظتی را با مشکلات جدی ای روبه رو می کنند.

روز ۹ شهریور بهانه ای است برای یادآوری ارزش و اهمیت یوزپلنگ آسیایی به ایرانیان و شناخت بیشتر آن توسط جامعه، برای یادآوری وظیفه ای که بر دوش ما است. این فعالیت سمبلیک که یک روز را به اسم یک گونه اختصاص دهند محدود به گونه یوزپلنگ نمی شود و گونه های مختلف در خطر انقراض در سرتاسر دنیا بعضاً یک روز به اسم خود دارند تا توجه جهانیان به آن ها جلب شود و به فراموشی سپرده نشوند، همچنین این روز های سمبلیک فرصتی باشند برای جذب بودجه های محدود حفاظتی برای گونه های مورد نظر. ایران به عنوان آخرین مامن و پشتیبان جمعیت زیرگونه آسیایی یوزپلنگ در کانون توجه است. اگر این گربه سان در ایران منقرض شود، سومین گربه سانی است که در طی یک قرن اخیر پس از شیر آسیایی و ببر خزر در ایران منقرض خواهد شد. لذا وظیفه ما به عنوان زیست شناسان حفاظت این است که تا آخرین لحظه ناامید نشده و برای نجات یوز تلاش کنیم.

تا چند پیش در بین متخصصین، اعتبار خارجی ها (هرچند غیر متخصص در آن حیطه) از متخصصین ایرانی بالاتر بوده است، در حالی که متخصصین ایرانی در بیابان ها و به صورت تجربی و عملگرایانه برای شناخت و حفاظت بهینه تر یوز تلاش می کردند، همچنین در تصمیم گیری ها نیز نظر خارجی ها همیشه ارجح تر شمرده می شد و مبنای تصمیم گیری قرار گرفته اند.

لذا در این ویژه نامه سعی شده است تا بر مبنای تخصص از نظر محققین ایرانی که سابقه پژوهشی در جنبه های مختلف یوزپلنگ را داشته اند استفاده شود. محققینی که بعضاً سوابق اجرایی و پژوهشی قوی تری از متخصصین خارجی داشته و دارند. همچنین با کنار هم قرارگیری نظرات مختلف که گاهاً می توانند مخالف هم باشند، می توان به یک اجماع رسید. در این برهه بیش از هر زمانی نیاز به فعالیت است. ما حق نداریم در این شرایط ناامید شویم.

به امید آن که دشت ها و کوهپایه های میهن مان سالیان سال پذیرای یوزپلنگ و طعمه هایش باشند